

Національна система забезпечення якості вищої освіти: сучасний стан і перспективи відповідно до нового Закону України «Про вищу освіту»

В. Луговий,
національний експерт
з реформування вищої освіти

Парадигма вимірюваної, вірогідної та визнаної якості (1)

Інструменти:

- Компетентнісний підхід (Тюнінг)
- Національна рамка кваліфікацій (НРК, РК ЄПВО, ЄРК НВЖ)
- ЄКТС
- Стандартна класифікація рівнів, спрямувань, галузей вищої освіти (МСКО, 2011, 2013)
- Стандарти освітньої діяльності (ліцензійні умови) та вищої освіти
- Ліцензування та акредитація
- Система забезпечення якості вищої освіти
- Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в ЄПВО (ЄСР)

Парадигма вимірюваної, вірогідної та визнаної якості (2)

Базові поняття:

- Освітні програми
- Компетентності, результати навчання
- Кваліфікації, ступені (стандартизовані компетентності)
- Кредити (трудомісткість і відповідна тривалість)

Принципи:

- об'єктивність,
- незалежність,
- прозорість,
- зрозумілість

Стандартна класифікація рівнів, спрямувань, галузей вищої освіти (відповідність МСКО, 2011, 2013)

Рівні вищої освіти (рівні складності освітніх програм):

- рівні вищої освіти (5-9) – рівні освіти МСКО (5-8, 8+),
- кредити (навчальна трудомісткість, термін навчання)

Спрямування вищої освіти (подальша освіта, подальша праця):

- академічна (освітньо-наукова, наукова програми),
- професійна (освітньо-професійна програма)

Галузі вищої освіти:

- галузі знань,
- спеціальності,
- спеціалізації (освітні програми)

Кваліфікації, ступені вищої освіти (відповідність НРК, 2011)

Рівні кваліфікацій, ступенів вищої освіти (5-9) –
кваліфікаційні рівні НРК (5-9)

Кваліфікації (ступені) за рівнями вищої освіти:

- молодший бакалавр,
- бакалавр,
- магістр,
- доктор філософії,
- доктор наук.

(закони України «Про вищу освіту» «Про освіту», 2014;
Закон України «Про наукову і науково-технічну
діяльність», 2015)

Ментальна проблема:

Кваліфікацію пов'язують з професійною діяльністю

Освітні кваліфікації, ступені (академічного і професійного спрямувань) і професійні кваліфікації

Походження освітніх і професійних кваліфікацій:

- Освітні кваліфікації створюються (і присуджуються) у сфері освіти;
- Професійні кваліфікації – створюються (і здебільшого надаються) у сфері праці:
 - за рівнями - розряди, категорії, класи, ранги, звання тощо;
 - за видами діяльності – лікар, учитель, інженер, бухгалтер
- Професійні кваліфікації за згодою роботодавця у разі виконання професійних стандартів можуть присуджуватися освітнім закладом – учитель, інженер, бухгалтер (однак не завжди: лікар потребує інтернатури поза закладом освіти)

Національна рамка кваліфікацій (НРК) і галузеві рамки кваліфікацій (ГРК)

НРК як інструмент шкалювання забезпечує співвіднесення будь-яких кваліфікацій за рівнями складності (0-9), а саме:

- освітніх кваліфікацій (академічного і професійного спрямування) між собою
- професійних кваліфікацій у сфері праці між собою:
 - за рівнями - розряди, категорії, класи, ранги, звання тощо;
- освітніх і професійних кваліфікацій між ними

Кваліфікаційні рівні НРК (0-9) описуються в термінах основних компетентностей (результатів навчання)

Галузеві (секторні) рамки кваліфікацій (ГРК):

- Для шкалювання кваліфікацій в межах галузей освіти (знань) та відповідних їм видів економічної діяльності можуть створюватися ГРК

Стандарти освітньої діяльності (ліцензійні умови) та вищої освіти

- Стандарти освітньої діяльності (ліцензійні умови)
 - Стандарт освітньої діяльності (ліцензійні умови) – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу і наукової установи
- Стандарти вищої освіти
 - Стандарти вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах спеціальності.

Стандарти вищої освіти

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми (Закон України «Про вищу освіту», 2014) :

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований в термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Ліцензування та акредитація на основі стандартів (умов)

Ліцензується освітня діяльність :

- обов'язково

Акредитується освітня програма:

- обов'язково в разі надання документа про здобуту кваліфікацію (ступінь) державного зразка, а також для отримання фінансування з державного або місцевих бюджетів

Повноваження органів ліцензування та акредитації

1. Ліцензування та акредитація здійснюються:

- Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти;
- Центральним органом виконавчої влади у сфері освіти

2. Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти видає ліцензії, затверджує положення про акредитацію.

3. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти здійснює ліцензійну експертизу закладів вищої освіти і проводить акредитацію освітніх програм.

III. Система забезпечення якості вищої освіти (1)

Пріоритет внутрішнього забезпечення якості:

1. Система забезпечення якості вищої освіти складається з трьох складових:

1) системи забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості);

2) системи зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ;

3) системи забезпечення якості діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти і незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

III. Система забезпечення якості вищої освіти (2)

Невирішені питання:

- 1) Створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (зміна законодавства через Закон України «Про освіту») (проект)
- 2) Формування Науково-методичної ради та науково-методичних комісій МОН України (прогрес)
- 3) Розроблення методології і методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів освітньої діяльності та стандартів вищої освіти (прогрес)

III. Система забезпечення якості вищої освіти (3)

Проблемне питання:

Стандарти і рейтинги у забезпеченні якості – різні рівні відліку і вектори підтримання якості:

- стандарти консервативні,
- рейтинги розвивальні.

Необхідність законодавчого запровадження рейтингів як інструменту розвитку якості.

Методичні матеріали (доступні он-лайн)

- Національний освітній глосарій: вища освіта (група авторів, 2011, 2014)
- Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: Національна рамка кваліфікацій, результати навчання, компетентності, ЄКТС (Ю.М. Рашкевич, 2014)
- Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації (2014)
- Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти: Інформаційно-аналітичний огляд (група авторів 2015)
- Інші (статті, тощо)

Доповідь закінчено

Дякую за увагу!

Запитання?

- Інші корисні матеріали Національної команди експертів з реформування вищої освіти:
- <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>
 - При використанні обов'язкове посилання на джерело:
- Національна команда експертів з реформування вищої освіти Еразмус+ (проект ЄС) www.erasmusplus.org.ua